

Műveltség

A Wilhelm Meister tanulóéveiről

FEUILLETON - LXVII. évfolyam, 36. szám, 2023. szeptember 8.

Goethe regénye kapcsán Schiller (1796. július 5-én) ugyancsak megfontolásra méltó megjegyzést tett, nevezetesen, hogy a gyorsan változó és váratlan események szinte megátolják az olvasó *reflexív* fölényét a szöveggel szemben. Goethe minden létező művészi eszközzel megakadályozza, hogy az olvasó fölényben érezze magát az események előrehaladása során, legyen ez akár egy beiktatott kitérő vers, szöveg vagy hirtelen váratlan fordulata az eseményeknek. Schiller megállapítása pontos: „A gondolkodásra való hajlamossága a cselekmény legsebesebb sodrában is féken tartja az olvasót, és mindig arra kényszeríti, hogy előre és visszafelé tekintsen, és eltűnjék mindazon, ami történik.” A féken tartott olvasás éppen ez a művelődés a regény által, ami azt jelenti, hogy soha nincs egy végső biztos nyugvópont, ahonnan az egész átfogható lenne.